

Mina-Maria Rusu (coord.)

Geanina Cotoi

Irina Hăilă

Mihaela Timingeriu

Exerciții practice de Limba și literatura română

CAIET DE LUCRU

Clasa a VI-a

Modalități de lucru diferențiate

Pregătire suplimentară prin planuri individualizate

Acest auxiliar didactic este aprobat pentru utilizarea în unitățile de învățământ preuniversitar prin

OMEN nr. 3530/04.04.2018.

Lucrarea este elaborată în conformitate cu programa școlară pentru limba și literatura română aprobată prin

OMEN nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Daniel Mitran

Tehnoredactare: Mihail Vlad

Pregătire de tipar & design copertă: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Exerciții practice de Limba și literatura română : caiet de lucru :

clasa a VI-a / Mina-Maria Rusu (coord.), Geanina Cotoi, Irina Hăilă,

Mihaela Timingeriu. - Pitești : Paralela 45, 2018

ISBN 978-973-47-2778-0

I. Rusu, Mina-Maria

II. Cotoi, Geanina

III. Hăilă, Irina

IV. Timingeriu, Mihaela

811.135.1

821.135.1.09

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45

Bulevardul Republicii, Nr. 148, Clădirea C1, etaj 4, Pitești,
jud. Argeș, cod 110177

Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444; 0721 247 918

Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492

E-mail: comenzi@edituraparelela45.ro

sau accesați www.edituraparelela45.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45

E-mail: tipografie@edituraparelela45.ro

Copyright © Editura Paralela 45, 2018

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

Dragi profesori și părinți,

La începuturile introducerii termenului *competență* ca preambul pentru vechile programe de limba și literatura română, s-a operat o ajustare terminologică, fără modificări curriculare prin care să se înțeleagă faptul că *obiectivele* acestora se aflau în raport de complementaritate cu secvența cunoscută sub numele de *atitudini și valori*, care atrăgeau atenția explicit asupra faptului că profesorul are obligația de a proiecta cunoștințele derivate din programă în evoluția postșcolară a elevului, în viața lui viitoare de adult, accentuând asupra aspectului formativ al învățării. Aveam, așadar, o programă proiectată pe *obiective, atitudini și valori*, reflectate în *activități și învățare* și în *conținuturi asociate* al căror nivel de înțelegere era evaluat concret la examenele naționale, ca o finalitate imediată a procesului în miezul căruia se afla elevul, pe toată durata școlarității în gimnaziu.

În etape succesive, am încercat să eliminăm din vechea programă acele cunoștințe care nu aveau relevanță pentru aria de cultură generală, în care se poziționează învățământul preuniversitar gimnazial, fapt care nu s-a reflectat și în tipărirea unor manuale adecvate simplificării și reajustărilor programei. Acest aspect a favorizat ignorarea de către profesor a programei simplificate și luarea doar a manualului/manualelor drept reper al activității de predare-învățare. Astfel, am constatat că scrisorile metodice transmise către profesori nu au reușit să-i convingă pe aceștia asupra necesității simplificării cunoștințelor pe fondul aplicării principiului accesibilității, fapt care a condus la continuarea practicii de a preda conținuturile propuse de manuale, ba chiar și mai mult, la aprofundarea acestora cu ajutorul auxiliarelor didactice, în majoritate complicând prezentarea faptelor de limbă și a fenomenului literar. Se ajunsese, acum câțiva ani în urmă, la o încărcare a elevului cu *informații*, care mai de care mai *sofisticate*, mai *abstracte* și mai *inutile* care frâneau sau chiar deturnau de la sensul corect procesul de optimizare a comunicării și de receptare/producere a textului literar.

În paralel, auxiliarele didactice de pe piață ofereau soluții de aprofundare și de extindere a programei vechi, astfel încât elevul, aflat între aspirația de a obține o notă cât mai mare la examenele naționale și de a avea asigurat un loc la liceul dorit, devenea, prin perseverența cu care memora cunoștințele predate de către profesor, o persoană pentru care școala reprezenta doar un spațiu formal de obținere a unor note recunoscute la nivel național, departe de a-i oferi șansa formării competențelor generale din cadrul disciplinei. Noile programe au rezolvat problema competențelor, în manieră pedagogică, astfel încât secvența *atitudini și valori* să fie integrată corect în cele cinci competențe generale, din care derivă *competențele specifice*.

Pentru a sprijini înțelegerea corectă a deplasării accentului programei de pe cunoștințe pe formarea de competențe, am considerat necesară punerea la dispoziția profesorilor a unor auxiliare didactice care, fundamentate pe o viziune modernă, suplineau incoerențele din manualele vechi și aplicau corect noua viziune din programa centrată pe competențe. Acest deziderat s-a accentuat cu fiecare ediție a *Exercițiilor practice*, lucrare care a dat coerență vechii programe în contextul în care s-a încercat și s-a reușit o actualizare a vechiului model curricular, centrat pe obiective, fiind de un real folos atât elevilor, cât și profesorilor de gimnaziu, în procesul complex de formare a competențelor generale și specifice, corelate cu competențele-cheie, așa cum prevede nivelul intermediar la care se află elevul de gimnaziu. Aceste inconveniente sperăm să le fi rezolvat noile programe, a căror aplicare corectă va determina formarea *competențelor de comunicare și culturale* reale care să le asigure elevilor un orizont de cultură generală adecvat vârstei, să-i sensibilizeze în raport cu valorile perene ale lumii și să le favorizeze inserția socială de succes.

Această nouă ediție a lucrării este revizuită din perspectiva conținuturilor, păstrând conceptul în baza căruia s-a născut, cu ani în urmă, proiectul editorial și aplicând cu rigoare noul curriculum pentru clasa a VI-a (noile

planuri-cadru și noua programă). Scopul lucrării este de a sprijini substanțial formarea la elevi a celor cinci competențe generale din programa nouă de limba și literatura română, pe care o aplică într-un mod prietenos și atractiv, fiind utilă nu doar elevilor și profesorilor, ci și părinților interesați de progresul propriilor copii.

Vă recomandăm să utilizați acest auxiliar care, prin structură și conținut, prin exercițiile diferențiate propuse și aplicate particularităților de vârstă ale elevilor, este o sugestie explicită, pragmatică, de parcurgere a noii programe, astfel încât beneficiarii să aibă convingerea că disciplina limba și literatura română este una vitală pentru dezvoltarea armonioasă a personalității lor autonome. În plus, parcurgerea acestui auxiliar va sprijini consistent elevul pentru a obține succesul la orice activitate de evaluare. Dragi elevi, cartea pe care v-o propunem vă va ajuta cu prietenie și prin harul celor care au scris-o să ajungeți la performanțe maxime pe care vi le permite aplecarea voastră către învățatură, motivându-vă să veniți cu drag și cu speranță la orele de limba și literatura română. Să știți că noi, autoarele, vă iubim ca și cum ați fi elevii noștri, iar bucuria voastră de a folosi cartea aceasta pe care v-o dăruim va întări vocația noastră de dascăli.

Vă dorim succes!

Autoarele

Lectură

Textul narativ literar – în proză, în versuri.

Instanțele comunicării narative:

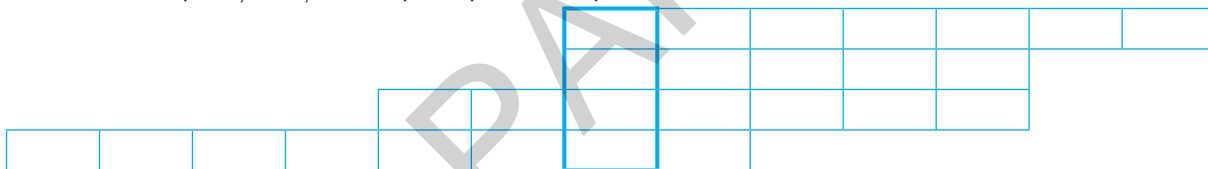
autor, narator, personaje.

Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I

Să ne reamintim!

Completează rebusul următor, pentru a descoperi, pe verticala îngroșată, un sinonim al verbului *a relata*.

1. Text în care se prezintă o succesiune de întâmplări, într-o anumită ordine (logică și, de obicei, cronologică).
2. Persoana care creează o operă literară.
3. Sinonim pentru cuvântul *povestitor*.
4. Cel care îndeplinește acțiuni sau participă la întâmplări într-un text narativ literar.

Să rezolvăm exerciții, pentru a înțelege mai mult!

Inițiere

1. Citește cu atenție textul care urmează, apoi rezolvă cerințele:

Băiatul stă în picioare în fața cuștii lupului, nemișcat. Lupul umblă încoace și-ncolo. Se plimbă în lung și-n lat, nu stă locului o clipă.

„Ce mă enervează...”

Așa își spune lupul în sinea lui. De două ore băiatul stă în picioare în fața grilajului, neclintit ca un copac înghețat și se uită la lup cum merge.

„Ce-o fi vrând de la mine?”

Așa se întreabă lupul. Băiatul asta îi stârnește curiozitatea. Nu îl neliniștește (lupului nu îi este frică de nimic), îl face curios.

„Ce-o fi vrând de la mine?”

Ceilalți copii aleargă, sar, strigă, plâng, scot limba la lup și se ascund după fusta mamei. Apoi se maimuțaresc în fața cuștii gorilei și rag în nasul leului, care biciuiește aerul cu coada. Băiatul asta nu. El stă în picioare, neclintit, tăcut. Doar ochii i se mișcă. Urmăresc plimbarea lupului de-a lungul grilajului, du-te-vino.

„N-a văzut în viața lui un lup sau ce?”

Lupul nu-l vede pe băiat decât la dus.

Are un singur ochi. Pe celălalt l-a pierdut în bătălia cu oamenii, acum zece ani, în ziua când a fost prins.

(Daniel Pennac, *Ochi de lup*)

a) Asociază informațiile din cele două coloane:

Daniel Pennac

Personaj

Băiatul

Autor

Lupul

Narator

Voce a autorului, la persoana a III-a, în text

b) Subliniază secvența din text care arată ce gândește lupul.

c) Ilustrează tipul de narator care apare în textul dat.

.....

d) Transcrie o secvență de 10-20 de cuvinte, în care se transmit sentimente, prin intermediul unui personaj.

.....

e) Indică două acțiuni ale lupului.

.....

f) Rezumă, oral, textul dat, în 20-30 de cuvinte.

g) Discută cu un coleg despre sentimentele pe care le trăiește lupul, ilustrându-le cu secvențe din text.

Consolidare

2. Citește cu atenție textul care urmează, apoi rezolvă cerințele:

„Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace,
Cum lupii, urșii, leii și alte câteva,
Care cred despre sine că prețuiesc ceva!
De se trag din neam mare,
Asta e o-ntâmplare:
Și eu poate sunt nobil, dar s-o arăt nu-mi place.
Oamenii spun adesea că-n țări civilizate
Este egalitate.
Toate iau o schimbare și lumea se cioplește,
Numai pe noi mândria nu ne mai părăsește.
Cât pentru mine unul, fieștecine știe
C-o am de bucurie
Când toată lighioana, măcar și cea mai proastă,
Câine sadea îmi zice, iar nu domnia-voastră.“
Așa vorbea deunăzi cu un bou oarecare
Samson, dulău de curte, ce lătra foarte tare.
Cățelul Samurache, ce ședea la o parte
Ca simplu privitor,
Auzind vorba lor,

Și că nu au mândrie, nici capricii deșarte,
S-apropie îndată
Să-și arate iubirea ce are pentru ei:
„Gândirea voastră, zise, îmi pare minunată,
Și sentimentul vostru îl cinstesc, frații mei.“
— „Noi, frații tăi? răspunse Samson plin de mânie,
Noi, frații tăi, potaie!
O să-ți dăm o bătaie
Care s-o pomenești.
Cunoști tu cine suntem, și ți se cade ție,
Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?“
— „Dar ziceați...“ — „Și ce-ți pasă? Te-ntreb eu ce
ziceam?
Adevărat vorbeam,
Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,
Că voi egalitate, dar nu pentru căței.“
Aceasta între noi adesea o vedem,
Și numai cu cei mari egalitate vrem.

(Grigore Alexandrescu, *Câinele și cățelul*)

a) Încercuiește varianta corectă de răspuns:

- În textul *Câinele și cățelul*, de Grigore Alexandrescu, se prezintă o întâmplare.
- În textul lui Grigore Alexandrescu, câinele și cățelul sunt personaje.

DA/NU

DA/NU

Elemente de construcție a comunicării

Gramatică

Predicatul nominal.

Verbul copulativ *a fi*; numele predicativ. Acordul numelui predicativ

Să ne reamintim!

Citește fiecare dintre următoarele afirmații și încercuiește litera A, dacă o consideri corectă, sau litera F, dacă o consideri falsă. Scrie, în spațiul rezervat, afirmația corectă.

1. Verbele predicative au înțeles de sine stătător. A/F

.....

2. Verbele nepredicative nu au înțeles de sine stătător. A/F

.....

3. Verbele predicative se pot afla numai la un mod predicativ. A/F

.....

4. Verbele nepredicative se pot afla numai la un mod nepredicativ. A/F

.....

5. Verbul copulativ este un verb nepredicativ. A/F

.....

6. Predicatul verbal se exprimă printr-un verb predicativ aflat la un mod predicativ. A/F

.....

7. Predicatul nominal se exprimă printr-un verb copulativ aflat la un mod predicativ sau nepredicativ și un nume predicativ. A/F

.....

Să rezolvăm exerciții, pentru a înțelege mai mult!

Inițiere

1. Subliniază predicatul nominal din textul următor:

După o vreme, veni și sirena lângă cei doi prieteni de pe acoperișul cabinei și se așeză încrezătoare între ei. Cele șase morse erau animale atât de ascultătoare, încât puteau păstra singure viteza și direcția fără să le mâne cineva.

— *Probabil că sunteți uimiți că în tot oceanul nostru nu s-a găsit cineva care să repare luminile mării, începând prințesa mărilor.*

— *Da, cum așa? Întrebă Lukas. Trebuie să fi existat înainte un meseriaș pentru asemenea lucruri.*

— *Da, am avut unul, oțăr prințesa Sursulapici. Dar gândiți-vă câte lucruri trebuie ținute în ordine: peștii luminoși din abis, florile de lumină, pietrele strălucitoare care trebuie să lumineze fundul mării, unde nu ajung razele soarelui. Din păcate, meseriașul nostru nu e aici acum. Apropo, îl cheamă Ușaurișuum. Poate că-l cunoașteți, din întâmplare?*

— *Din păcate nu, răspunse Lukas.*

— *Este un oceanid țestos foarte drăguț, îi asigură sirena cu o privire visătoare. E de vârsta mea, are cam zece mii de ani.*

(Michael Ende, *Jim Năsturel și cei 13 Sălbatici*)

2. Alcătuieste patru enunțuri în care să utilizezi verbul copulativ *a fi* la cele patru moduri predicative.

.....
.....

3. Numește partea de vorbire prin care se exprimă numele predicative din enunțurile următoare:

- *Valea Prahovei este o zonă foarte pitorească.* .....
- *Munții Dobrogei nu sunt foarte înalți.* .....
- *Recompensele sunt pentru elevii cu rezultate deosebite.* .....
- *Florile erau de la cei doi.* .....
- *Povestea era despre zmei și balauri.* .....
- *Fratele meu este al doilea din rând.* .....
- *Cele două întrebări erau pentru noi.* .....

4. Analizează predicatul nominal din enunțurile următoare:

- *Suntem uluiți de fiecare dată când auzim asemenea vești.*
.....
- *Ploaia de vară este o sărbătoare a naturii.*
.....

5. Completează enunțurile următoare cu formele corespunzătoare ale adjectivului cu funcția sintactică de nume predicativ dintre paranteze:

- *Ioana este mereu* ..... *cu noi.* (sincer)
- *Noi, fetele din clasa noastră, eram* ..... *la spusele profesorului.* (concentrat)
- *Băieții și fetele sunt* ..... (atent)
- *Casa și gardul sunt* ..... (alb)
- *Lalelele și trandafirii sunt* ..... (parfumat)
- *Lanurile și copacii sunt* ..... (frumos)
- *Peretele și fereastra sunt* ..... (înalt)

Cuprins

Dragi profesori și părinți / 3

EVALUARE INIȚIALĂ / 5

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE / 8

Valori etice în legendele popoarelor / 8

Limba română în Europa;

comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni / 18

Valori ale culturii populare în spațiul românesc / 23

COMUNICARE ORALĂ / 31

LECTURĂ / 41

Textul narativ literar – în proză, în versuri. Instanțele comunicării narative:
autor, narator, personaje. Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I / 41

Momentele subiectului/etapele acțiunii / 49

Dialogul în textul literar / 58

Textul descriptiv literar – în proză, în versuri / 65

Portretul literar / 71

Textul argumentativ / 79

Versificație: rima, strofa, măsura versurilor, ritmul (intuitiv) / 84

Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (epitetul, enumerația) / 91

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII / 96

Gramatică / 96

Predicatul nominal. Verbul copulativ *a fi*; numele predicativ. Acordul numelui predicativ / 96

Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles) / 102

Complementul. Complementul direct, complementul indirect în dativ și complementul prepozițional.

Circumstanțialul de mod, circumstanțialul de timp, circumstanțialul de loc.

Norme de punctuație (virgula) / 109

Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: conjunctivul și condiționalul-optativ.

Posibilități combinatorii ale verbului. Prepoziția / 114

Substantivul. Substantive colective. Substantive defective. Cazul. Articolul genitival. Punctuația vocativului.

Corelarea funcției sintactice cu cazul morfologic. Posibilități combinatorii ale substantivului / 123

Pronumele personal (flexiune cazuală). Pronumele reflexiv

(diferența între pronumele reflexiv și pronumele personal).

Posibilități combinatorii ale pronumelui. Anticiparea și reluarea

prin clitice pronominale în cazul unor complemente. Aspecte ortografice / 135

Vocabular / 163

REDACTARE / 179

EVALUARE FINALĂ / 189

EVALUARE INIȚIALĂ

Barem de corectare și de notare / 192

EVALUARE FINALĂ

Barem de corectare și de notare / 194